

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
Кафедра філософії, історії та політології

О.І. Афанасьєв, В.Ю. Жарких

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ТА
ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ З ФІЛОСОФІЇ СТУДЕНТАМ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ ДИСТАНЦІЙНОЇ І ЗАОЧНОЇ
ОСВІТИ (ІДЗО)

Затверджено
на засіданні кафедри філософії,
історії та політології.
Протокол № 1 від 29.08.2025 р.

Одеса 2025

Методичні вказівки для самостійної роботи по курсу «Філософія». Для студентів усіх спеціальностей ІДЗО /авт.: О.І. Афанасьєв, В.Ю. Жарких. – Одеса, 2025. –14 с.

**Автори : О.І. Афанасьєв – доктор філософських наук, професор;
В.Ю. Жарких – доктор філософських наук, професор;**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
Кафедра філософії, історії та політології

О.І. Афанасьєв, В.Ю. Жарких

Методичні вказівки для виконання контрольних робіт та підготовки до заліку з філософії студентам навчально-наукового інституту дистанційної і заочної освіти (ІДЗО)

Затверджено
на засіданні кафедри філософії,
історії та політології.
Протокол № 1 від 29.08.2025 р.

Одеса 2025

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ, ЇЇ МІСЦЕ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

1.1. Мета викладання дисципліни, її роль у вищій інженерній освіті

Філософія як базова гуманітарна дисципліна направлена на виховання самостійного нестандартного мислення завдяки освоєнню основних проблем та загальнолюдських механізмів розуміння соціального досвіду (в політиці, культурі, праві, моралі, науці, мистецтві). Оволодіння основами філософських знань допомагає студенту сформувати здатність орієнтуватись в новому інформаційному просторі, в вирішенні життєвих труднощів та застерегти від одномірності вузької спеціалізації.

1.2. Задачі вивчення дисципліни

В умовах зростання диференціації наукового та ненаукового знання філософія приймає активну участь у інтеграційних процесах, у синтезі досягнень окремих форм суспільної свідомості в єдину картину світу.

Основні задачі дисципліни: надати можливість студенту орієнтуватися у світоглядних питаннях, свідомо будувати власну систему поглядів на світ взагалі і соціальну обстановку в Україні, співвідносити її з тією системою знання, що він одержує в університеті, а також навчити студента раціонально користуватися філософськими категоріями і загальнонауковими методами пізнання в дослідницькій роботі, професійній і практичній діяльності.

ОЧІКУВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ.

Студент повинен знати:

- основні типи світогляду і світорозуміння;
- загальний зміст вчень у рамках основних філософських шкіл і напрямків, а також імена їхніх засновників;
- основні проблеми онтології, гносеології, методології, філософії людини, соціальної філософії;
- основні філософські принципи і категорії;
- принципи розвитку знання і соціальних інститутів;
- основні поняття соціальної філософії людини.

Студент повинен вміти:

- свідомо розрізняти типи філософських шкіл і напрямків;
- будувати власну систему світорозуміння;
- користуватися філософськими категоріями при осмисленні учбових предметів;
- застосувати філософські і загальнонаукові розумові процедури і методи дослідження;
- аналізувати проблеми людського буття;
- застосувати філософські принципи і категорії для аналізу професійних проблем і соціальної реальності в Україні.

МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Вивчення курсу філософії спирається на знання, отримані студентом в обов'язі загальноосвітньої школи, а також на знання, які отримані на 1 курсі з таких

предметів, як «Історії України», «Культурологія», «Правознавство», та інших загальноосвітніх дисциплін.

Знання, одержувані студентом з філософії, є фундаментальними при вивченні наступних загальноосвітніх і гуманітарних дисциплін – соціології, політології, психології, економічної теорії. В усіх без винятку предметах тією чи іншою мірою використовується знання світоглядних картин буття, філософські категорії, принципи побудови знання і застосування загальнонаукових методів дослідження і розуміння, а також засоби осмислення місця інженерної діяльності у суспільстві.

**На установчу лекцію для заочників виносяться слідуєчи два заняття.
-4 години.**

Лекція 1. Вступ до філософії і основні етапи її історичного розвитку.

1.1. Філософія, її людські виміри і смисл. ([1] с. 5-29), ([2] с. 8-32).

1.2. Історичний розвиток світової філософії. ([1] с. 31-100, 166-180), ([2] с. 55-215, 232-269)

1.3. Сучасна світова філософія. ([1] с. 119-160, 181-184), ([2] с. 216-231.)

Лекція 2. Філософське розуміння світу.

2.1. Філософський зміст проблеми буття. ([1] с. 186-199), ([2] с. 326-350)

2.2. Проблема свідомості в філософії. ([1] с. 201-220), ([2] с. 351-371)

2.3. Буття людини як проблема філософії. ([1] с. 336-345, 435-455, 457-465), ([2] с. 373-427, 470-487)

Студенти заочної форми навчання виконують контрольні роботи.

Основні вимоги до оформлення контрольних робіт із філософії.

1. Роботу треба здати **не пізніше як за місяць** до початку сесії (не зарахована робота – недопуск до заліку). Адреса електронної пошти: vzharkykh@ukr.net
2. Робота повинна бути зроблена на комп'ютері. Шрифт - Times New Roman, кегль - 14; інтервал - 1,5; поля зі всіх сторін – по 2см, розмір абзацного відступу – 1,25 см.
3. Обсяг роботи приблизно 17 – 20 сторінок (головне розкрити зміст).
4. Робота повинна мати:
 - титульний лист (зразок на сторінці 12);
 - план, де повинні бути питання, стислий словник, список джерел, (нумеруються **виключно питання**) ;
 - 3 питання (у кожному питанні **повинні бути вступ та висновки**)
 - стислий словник з 4 – 6 ключових понять **кожної теми**;
 - список дійсно використаної літератури (не обов'язково з рекомендованої), не менше ніж п'ять, але **не можна використовувати підручники та навчальні посібники**.
5. **Номер теми** обирається за номером залікової книжки так, щоб дві останні цифри залікової книжки співпали з номером контрольної роботи.
Наприклад : № залікової книжки від 01 до 30 – Ви обираєте тему от 1 до 30.
Якщо № залікової книжки від 31 до 99, то цифри сумуються :
31- 3+1 = 4 номер контрольної 4.

99- 9+9 = 18 номер контрольної 18.

Теми контрольних робіт

<i>№</i>	<i>ПИТАННЯ</i>
1.	1. Філософія як форма суспільної свідомості. Концепції генезису філософії. Специфіка філософського світогляду. Функції філософії. 2. Категорія буття, її сутність і специфіка. 3. Місце науки в системі пізнання. Концепції зростання наукового знання. Наукові революції. Методи наукового пізнання.
2.	1. Матеріалізм і ідеалізм в античній філософії. 2. Закон єдності та взаємодії протилежностей. 3. Етичні проблеми техніки. Етичні норми і цінності науки.
3.	1. Антропологічна переорієнтація античної філософії (софісти і Сократ). 2. Поняття та основні підходи до розуміння простору й часу. 3. Сучасна екологічна проблема. Шляхи гармонізації людини та природи по виходу з екологічної кризи.
4.	1. Платон - засновник західної ідеалістичної традиції філософської думки. 2. Поняття рух (рух і спокій, основні форми руху матерії, їхнє співвідношення, специфіка. 3. Підходи до аналізу розвитку суспільства. Єдність і різноманіття історичного процесу.
5.	1. Аристотель - систематизатор античної філософії й науки. 2. Сутність і структура свідомості. Концепції свідомості. 3. Поняття системи. Роль системного підходу в науці і техніці.
6.	1. Філософські вчення стоїків і епікурейців (їхня етика та натурфілософія). 2. Теорія відображення. Мова і мислення. 3. Філософські проблеми науки і техніки.
7.	1. Скептицизм і неоплатонізм епохи еллінізму. 2. Пізнання як культурно-історичний процес. Єдність пізнавальної, предметно-практичної діяльності та комунікації. 3. Основні сфери громадського життя. Суспільний прогрес і його критерії.
8.	1. Основні проблеми теоцентричної середньовічної філософії. 2. Чуттєва й раціональна форми пізнання. Критерії істинності пізнання. 3. Природа як предмет філософського осмислення.

9.	1. Натурфілософія Відродження. 2. Філософське вчення про буття. 3. Основні сфери громадського життя. Суспільний прогрес і його критерії.
10.	1. Британський матеріалізм і емпіризм Нового часу (Бекон, Гоббс, Локк). 2. Діалектика та її альтернативи. 3. Аксіологія і роль цінностей у житті суспільства.
11.	1. Європейський раціоналізм Нового часу (Декарт, Спіноза, Лейбніц). 2. Основні принципи діалектики. 3. Творча сутність людини і перспективи людства.
12.	1. Суб'єктивний ідеалізм Берклі та скептицизм Юма. 2. Категорії діалектики. Одиначне, особливе, загальне. Частина й ціле. Зміст і форма. 3. Життя людини. Проблема безсмертя.
13.	1. Матеріалізм і вільнодумство епохи Просвітництва. 2. Категорії діалектики. Сутність і явище. Причина і наслідок. Необхідність і випадковість. Можливість і дійсність. 3. Природа та сутність людини. Антропосоціогенез і розвиток людини.
14.	1. Німецька класична філософія. 2. Свідомість як філософський феномен. 3. Сучасна екологічна проблема. Шляхи гармонізації людини та природи по виходу з екологічної кризи.
15.	1. І. Кант - представник німецької класичної філософії. 2. Матеріальне й ідеальне. Філософське поняття матерії. 3. Уявлення про природу в історії філософії. Поняття «природа». Діалектичний взаємозв'язок природи та суспільства.
16.	1. Суб'єктивний ідеалізм Фіхте і об'єктивний ідеалізм Шеллінга. 2. Закон взаємного переходу кількісних і якісних змін. 3. Підходи до аналізу розвитку суспільства. Єдність і різноманіття історичного процесу.
17.	1. Діалектичний метод і ідеалістична система Г. Гегеля. 2. Свідомість як форма відбиття дійсності та регуляції людської діяльності. 3. Природа як предмет філософського осмислення.
18.	1. Антропологічний матеріалізм Л.Фейєрбаха. 2. Філософські проблеми науки і техніки. 3. Мислення і мова. Структура свідомості.

19 .	1. Некласична західна філософія XIX і початку XX ст. (позитивізм, прагматизм, лібералізм). 2. Мислення і мова. Структура свідомості. 3. Сутність історичного процесу. Основні концепції історичного розвитку (циклічні, лінійні). Суспільний прогрес: джерело, рушійні сили, критерії.
20 .	1. Марксистська філософія, її роль у розвитку філософської думки. 2. Філософські проблеми науки і техніки. 3. Суспільний прогрес і його критерії.
21 .	1. Напрямки сучасної західної філософії: постпозитивізм, критичний раціоналізм, структуралізм, філософія науки, аналітична філософія. 2. Чуттєве пізнання і його форми. 3. Глобалізація як комплексний феномен буття сучасного людства. Масове суспільство в XX і XXI ст. Форми та причини прояву антиглобалізму в сучасному світі.
22 .	1. Ситуація постмодерна в сучасній західній філософії. 2. Типи діалектики в історії філософії. Принципи діалектики. 3. Цивілізація. Культура. Структура культури.
23 .	1. Антропологічні напрямки сучасної західної філософії (неотомізм, персоналізм, антропологія, герменевтика). 2. Рациональне пізнання. Форми логічного пізнання. 3. Поняття й структура суспільства.
24 .	1. Філософія життя. Екзистенціальна філософія. 2. Гносеологія і проблеми пізнання. 3. Форми суспільної свідомості.
25 .	1. Позитивізм (О. Конт, Г. Спенсер), прагматизм (У. Джеймс, Д. Дьюї). 2. Матеріальна основа та ідеальна сутність свідомості. 3. Людина як предмет філософії, зміст і цінність людської життєдіяльності. Біологічне й соціальне в людині. Творча сутність людини й перспективи людства.
26 .	1. Українська філософія: основні етапи розвитку та особливості. 2. Істина як ціль пізнання. 3. Сутність держави. Співвідношення держави та цивільного суспільства.
27 .	1. Г. Сковорода - видатний український мислитель XVIII ст. 2. Наука як соціальне явище. 3. Поняття «глобалізації». Політичні, економічні й культурні глобальні ризики.

28 .	1. Гуманістичні ідеї в революційно-демократичній думці XVIII - XIXст. в Україні. 2. Наука як спеціалізована форма пізнання. Методологія наукового пізнання. 3. Глобальні екологічні проблеми сучасності.
29 .	1.Європейський раціоналізм Нового часу (Декарт, Спіноза, Лейбниц). 2.Основні принципи діалектики. 3. Творча сутність людини та перспективи людства.
30 .	1. Ситуація постмодерна в сучасній західній філософії. 2. Типи діалектики в історії філософії. Принципи діалектики. 3. Цивілізація. Культура. Структура культури.

Питання до заліку

1. Поняття світогляду, його структура і рівні.
2. Міфічний світогляд. Міф як джерело філософії.
3. Філософський світогляд. Предмет філософії.
4. Науковий світогляд. Розходження між науковим і філософським пізнанням світу.
5. Основні функції філософії.
6. Основні проблеми філософії.
7. Місце і роль філософії у системі культури.
8. Становлення філософської думки в Україні. Г.Сковорода і його роль у розвитку філософської думки в Україні.
9. Філософська думка в Україні XIX – XX ст.
10. Істотні риси філософії людини XX сторіччя. Екзистенціалізм.
11. Релігійна філософія. Неотомізм.
12. Антропологія, структуралізм, герменевтика, постмодернізм.
13. Філософські категорії як осмислення світу.
14. Основне питання філософської онтології. Матеріалізм, ідеалізм, дуалізм.
15. Матеріалізм та його історичні форми.
16. Об'єктивний і суб'єктивний ідеалізм та його представники.
17. Буття і матерія як категорії філософії.
18. Зміна уявлень про матерію в історії філософії.
19. Сутність людської свідомості та її генезис.
20. Свідомість і мова. Мова як знакова система.
21. Свідомість, психіка, мозок. Психофізична проблема.
22. Форма та зміст, частина та ціле, одиничне та загальне як категорії структурної онтології.

23. Поняття системи та його філософський зміст.
24. Концепції детермінізму та індетермінізму.
25. Філософські категорії причини та дії, необхідності та випадковості, можливості та дійсності.
26. Діалектика як методологічна й онтологічна концепція.
27. Категорії руху та розвитку.
28. Простір і час як категорії філософії і науки.
29. Основні концепції простору й часу.
30. Гносеологія і проблеми пізнання.
31. Агностицизм і скептицизм.
32. Форми чуттєвого і раціонального пізнання.
33. Нетрадиційні форми пізнання. Паранормальні здатності людини.
34. Поняття істини і її критеріїв.
35. Основні концепції істини.
36. Наука, метод, методологія.
37. Емпіричні методи і процедури наукового пізнання.
38. Теоретичні методи і процедури наукового пізнання.
39. Проблема, гіпотеза, теорія як форми організації наукового знання.
40. Поняття системи. Роль системного підходу в науці і техніці.
41. Філософська оцінка науково-технічного прогресу і глобальних проблем сучасності.
42. Основні проблеми філософії техніки.
43. Сцієнтизм і антисцієнтизм.
44. Позитивізм, неопозитивізм і постпозитивізм як осмислення методологічних проблем науки.
45. Суспільство та природа. Екологічні проблеми.
46. Світ соціальних законів. Об'єктивна основа і межі свободи людини.
47. Основні моделі суспільства.
48. Глобалізм та антиглобалізм.
49. Суспільна свідомість і її структура.
50. Форми суспільної свідомості.
51. Лінійна та нелінійна схеми історичного розвитку.
52. Культура та цивілізація. Проблема суспільного прогресу.
53. Суб'єкти соціально-історичної дії.
54. Людина як предмет філософії. Єдність природного, соціально-культурного і космічного в людині.
55. Людина, особистість, індивід, індивідуальність.
56. Проблема свободи особи.
57. Особа та суспільство. Типи особи.
58. Аксиологія і роль цінностей у житті суспільства.
59. Особисті цінності і сенс життя людини.
60. Основні концепції смислу життя.

ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Філософія: Навч. посіб. для ВНЗ. — 7-ме вид., стер. Допущено МОН / За ред. І.Ф. Надольного. — К., 2008. — 534 с.
2. Петрушенко В. Л. Основи філософських знань : навч. посіб. / В.Л. Петрушенко. - 4-те вид., випр. і доп. - Л. : Магнолія 2006, 2011. - 312 с.
3. Філософія. Хрестоматія. — К.: Знання, 2009.— 621 с.

Додаткова література:

1. Історія філософії України: Хрестоматія. — К.: Либідь, 1993.
2. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги: Пер. з англ. У 2-ох тт. — Т. 3. У полоні Платонових чарів; Т. 2. Спалах пророцтва: Гегель, Маркс та послідовники. — К.: Основи, 1994.
4. Попович М. В. Раціональність і виміри людського буття. — К.: Сфера, 1997.
5. Уйомов А.И., Сараєва И.Н., Цофнас А.Ю. Загальна теорія систем для гуманітаріїв. — Wydawnictwo Uniwersytas Rediviva, Warsawa, 2001..
6. Філософія: Підручник для вищої школи. — Гл.3— Харків, 2004.
7. Цофнас А. Ю. 50 термінів з методології пізнання. Стислий словник-довідник з методичними рекомендаціями і коментарями / Цофнас А. Ю. — Одеса, 2007.

Ресурси мережі internet

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського — <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Національна парламентська бібліотека України — <http://nplu.org/>
3. Бібліотека Інституту філософії ім. Г. Сковороди — <http://w.w.w.filosof.com/ua/> —
4. Українська електронна бібліотека— <http://w.w.w.biblioteka.org.ua>
5. Одеська національна наукова бібліотека ім. М. Горького — <http://www.odnb.odessa.ua/>
6. Бібліотека Одеського національного університету ім. І. І. Мечнікова — <http://lib.onu.edu.ua/>.
7. Електронна бібліотека ОНПУ — <http://library.opu.ua>.
8. Сайт кафедри філософії, історії та політології Національного університету «Одеська політехніка» — <http://philosophy.ucoz.ru/>.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, ІСТОРІЇ ТА ПОЛІТОЛОГІЇ

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

З курсу «ФІЛОСОФІЇ»
Варіант _____

Студента _____ курса, заочного факультету, гр. _____

(ФІБ)

Шифр _____

Одеса 2025
КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ

Кафедра філософії, історії та політології НУОП

Адреса: 65044, м. Одеса, пр. Шевченка 1, корп. Р., каб. 512.

Телефон (телеграм) : - 066 457 74 29

е-mail – vzharkykh@ukr.net

НОТАТКИ: